

ТРАГЕДИЯТА В ГАЗА – ПОРЕДНИЯТ ЕПИЗОД ОТ БЕЗКРАЙНАТА ПАЛЕСТИНСКА ТРАГЕДИЯ

Мирослава Цонева

Основен приоритетен външнополитически проблем за арабските страни е Близкоизточният конфликт. Сърцевината му е палестинският проблем, проблемът на народа, изгонен насилствено от родните си огнища, който като всеки народ има право на своя държава. Създаването на тази държава е световен проблем в рамките на общопризнатото за всеки народ право на самоопределение. Същевременно този конфликт продължава да влияе и периодически засилва международното напрежение. Не става въпрос за липса на желание у световното обществено мнение за регулирането му, а за факта, че атмосферата на отрицание на реално съществуващата действителност разпалва екстремизма и у Израел, и у арабите.

Официалната идеология в Израел е ционизмът – националистическо еврейско движение, което се появява в края на XIX в. като отговор на рязкото усилване на антисемитизма в Европа през този период. То среща подкрепа сред юдейското население в различни страни по света, което основателите на ционизма без оглед на произхода му смятат за еврейско. Идеологията на това движение представлява конгломерат от юдейска теология, различни философски социалистически доктрини, чиито автори са предимно евреи, вкл. марксизма, но съдържа и равинския постулат за богоизбраността на “еврейската нация”. Негов първоосновател и идеолог е австрийският журналист от еврейски произход Теодор Херцел (1860-1904), който развива тезата за “еврейския териториализъм”, т.е. необходимостта да се намери “кътче земя”, което да стане “еврейско национално огнище”. Пред няколкото избора, които ционизмът поставя сам пред себе си, в крайна сметка той пада върху Палестина, древната библейска земя, която наследниците на Мойсей преди десет века отнемат от народа на филистимляните, дали названието на многострадалната Палестина. Те пък не са нищо друго освен потомци на пеласгите, прадедите на траките, тръгнали през XII хил. пр. Хр. заедно с други “морски народи” да превземат древен Египет и заселили се на тази земя.

Евреите, бягащи от Египет, са отнели тази земя със сила от друг народ, живеещ далече преди тях върху нея, а впоследствие арабизиран – днешните палестинци. Така че, ако се говори за исторически приоритети – тази земя е тяхна, на филистимляните, на палестинците, на чието име е наречена още в древността! Двете еврейски държави, Израел и Юдея, постоянно воюват с тях, презират ги, смятат ги за хора от втора категория, а себе си – за богоизбрани, безмилостно и жестоко ги унищожават! Докато идва Рим и разпердушинва ефимерните еврейски държавици, пръскайки населението им по цялата си територия. И ето че след две хилядолетия ционистите, обединени в изкуствена нация относително единствено върху базата на религията, отново претендират за тази земя, през която са минали и преди тях, и след тях, доста други народи.

През 1895 г. населението на Палестина е около 500 хиляди души, от които само 47 хиляди са евреи – в по-голямата си част потомци на коренно население, останало от древни времена. Всички останали са палестински араби, т.е. потомци на оплутите и обругани в Библията филистимляни, смесили се с дошлите тук преди 13 века араби. Така че всякакви претенции за историческо хилядолетно присъствие тук са просто една историческа дезинформация!

И така – през 1897 г. в Базел, Швейцария, се свиква първият Световен ционистки конгрес, където е създадена Световната ционистка организация, пред която Херцел поставя за цел всички евреи в света да се преселят в Палестина и там да се изгради еврейска държава, която да се превърне в база за “Ерец Израел” – “Велик Израел от Нил до Ефрат”, т.е. да обхваща земи, в които през един или друг период е запазен някакъв паметник от староеврейски произход. По такъв начин ционизмът претендира от самото си основаване за огромни територии, обхващащи половин Египет, цяла Сирия, цяла Йордания, голяма част от Ирак и Саудитска Арабия. И може би тук трябва да споменем, че ивицата Газа, събитията в която ще анализираме по-долу, никога в своята история не е била част от която и да е от споменатите еврейски държави в Палестина, а е била винаги филистимлянска, т.е. чисто палестинска.

Реализацията на ционистката идея започва през първата половина на ХХ век с активното съдействие на Великобритания, чийто външен министър Артър Балфур¹ в официална декларация още през 1916 г. обещава съдействието на страната си за създаване на “еврейско национално огнище” в Палестина, която от 1919 г. е вече под британски

¹ Сам ционист!

мандат. Започва организираното преселване на евреи към Палестина. Използват се възможностите на изключително мощния световен еврейски капитал, за да се закупуват земи от местни арабски феодали, които се предоставят за заселване на бедни емигранти.² Арабските селяни са просто изгонвани от земите, които дотогава са обработвали под аренда, без да се проявява какъвто и да е интерес към тяхната съдба. През 1939 г. броят на евреите в Палестина вече надхвърля 445 000 души при общ брой на населението около 1,5 млн., т.е. те са около 30% при по-малко от 10% двадесет години преди това. Този процес се засилва особено по време на Втората световна война и фашисткия геноцид срещу европейските евреи³. Тогава хиляди евреи, успели да избягат от Германия и окупираните от нея земи, тръгват по легални и нелегални пътища към Палестина, където ционистките лидери им обещава участие и процъфтяване. Така броят на евреите в Палестина след Втората световна война е изравнен с този на арабите. Стига се до кървави военни сблъсъци между мирни араби и въоръжени ционистки терористични банди. Англия не желае да поеме отговорността и да се справи със създадената с нейно съдействие ситуация, през 1947 г. тя се отказва от мандата си над Палестина и предава въпроса за решаване в ООН. На 29 ноември 1947 г., след много спорове и алтернативни предложения, ОС на ООН взема решение за ликвидиране на британския мандат, изтегляне на британските въоръжени сили от Палестина и разделянето ѝ на две независими държави, съответно с 14 942 кв. км. с 499 000 евреи и 510 000 араби – за еврейска държава и 11 200 кв. км. със 750 000 араби и 9 500 евреи – за арабска държава – т.е. на 70% от населението, което е арабско, се дават 47% от територията. Ерусалим, като свещено място на трите основни религии – юдаизма, християнството и исляма, се обособява като *corpus separatum* – самостоятелна териториална единица с особен международен статут на демилитаризиран свободен град под опеката на ООН с население 106 000 араби и 100 000 евреи.

В периода между ноември 1947 г. и май 1948 г. (обявяването на Държавата Израел) с терор и насилие въоръжени ционистки терористични банди изтласкват от пределите на Палестина около 750 хил. палестинци. Поголовното клане в арабското село Дейр Ясин в началото на 1948 г. е пример за начина, по който ционистките

² Това е факт, който модерните ционисти използват, за да докажат, че са “купили” тази земя, макар че става въпрос само за малка част от нея – останалата е отнета със сила!

³ Които всъщност по произход са потомци на юдаизирани, т.е. приели юдейската религия, хазари, които пък са от тюркски произход.

терористични организации се разправят с палестинските араби. Арабската територия е разделена изкуствено на две части, нямащи обща граница помежду си – Западния бряг и ивицата Газа.

През нощта на 14 срещу 15 май 1948 г., при прекратяването на британския мандат над Палестина, лидерът на ционистите Давид Бен Гурион обявява едностранно независимостта на Държавата Израел. Арабските страни не признават разделението на Палестина и военните действия срещу новата държава са започнати доста провокативно почти в същия час от Арабския легион на Трансйордания⁴ под командването не на друг, а на английския генерал Глъбб паша. Те включват части на Египет, Сирия и Ирак, а към тях се присъединяват също с декларации за обявяване на война Ливан, Йемен и Саудитска арабия, т.е. всички независими по това време арабски държави. В началото израелските части претърпяват няколко поражения, но по-късно, много по-добре въоръжени и подготвени от арабите, с опит от войната, успяват да спрат арабското настъпление и да предприемат контранастъпление, в резултат на което окупирали още 6,7 хил. кв. км. от предполагаемата палестинска държава и заемат 78% от територията на Палестина. Израел изгонва още около 100 хил. араби, живели от десетки поколения върху тази територия. Така се ражда сърцевината на блискоизточния конфликт – палестинският проблем.

Секторът на Газа (360 кв. км., 254 хил. д. през 1950 г.), който е част от предполагаемата арабска държава, остава под контрола на Египет. Трансйордания заема източната му част, т. нар. Западен бряг (около 5,5 хил. кв. км.), заедно с източен Ерусалим, тя влиза в състава на държавата на емир Абдуллах, която от 1950 г. започва да се нарича Йордания. Между Израел и съседните му арабски държави по фронтовата линия са очергани демаркационни линии с временен характер, а не трайни и международно признати стабилни граници – Израел е единствената държава в света, която няма международно признати трайни граници. По такъв начин стремежът на палестинските араби за независима държава не се осъществява, провалено е и решението на ООН за реализиране на тяхното право на самоопределение. На 23 януари 1950 г. израелското правителство обявява, че премества столицата си от Тел Авив в Западен Ерусалим – един акт, който досега не е признат дори от САЩ, защото противоречи на решението на ООН за раздела на Палестина.⁵ Така възниква

⁴ Състоящ се предимно от “камилска кавалерия”.

⁵ Една от националните ни телевизии показва неотдавна филм, в който обяви именно Ерусалим за столица на Израел. Нека този факт остане на нейната твърде ограничена

Държавата Израел – върху земя, ограбена от чужд народ, оставен да живее като народ-бежанец.⁶

От края на 50-те години Близкоизточният конфликт се вписва все повече в глобалното противопоставяне между двата лагера. Дори двете враждуващи сили демонстрират своите “идеологически връзки” със съответния лагер. Арабите се ориентират към страните на “антиимпериализма”, т.е. социалистическия блок, начело със СССР, а Израел – като “част от свободния свят”, в който главна роля играят САЩ, поставили под натиска на американското “еврейско лоби” (от което в крайна сметка зависи дали определен политик ще стане президент или не) изцяло своите политически и военни възможности в негова подкрепа.

Конфликтът в Близкия изток започва с войната на арабите с Израел през 1948-49 г., продължава с израелската Суецка акция, подкрепена с пряка военна агресия от Англия и Франция срещу Египет през 1956 г., откритата едностранна израелска агресия срещу арабските държави през 1967 г., плахия опит на арабите през 1973 г. да поемат инициативата в ръцете си, завършила за пръв път с режисирано иззад океана “нулево равенство”, съчетани с “второстепенни”, “по-малки” войни – ливанската гражданска война и израелската агресия срещу Ливан, израелските удари срещу построените от Франция и Германия ядрени реактори на Ирак, терористичните израелски акции срещу палестински лидери в Тунис, Италия и Ливан и т.н., чиято цел е да се смаже арабската твърдост и да се разруши тяхното единодействие в борбата срещу Израел и особено да се сломи духът на палестинските бежанци, които просто не могат да забравят своята родина и отнетите им със сила родни огнища. Отначало Израел се бие с обединените сили на арабите, после успява да ги разедини, да изолира палестинците от арабската солидарност и да им нанесе няколко удара, последват арабски акции срещу палестинците в Ливан, докато накрая се стига до всяване на разцепление сред самите палестинци, за да може да им се нанесат удари един по един, както сега става в Газа. Конфликтът продължава повече от шест десетилетия, отчаянието на палестинците, породено от все по-отдалечаващата се мечта да видят отново родните огнища на

историческа представа и миниатюрни знания. Впрочем такива “грешки” на наши журналисти са вече ежедневие.

⁶ Все едно ние, българите, да претендираме за земи на Волга, в Китай, Индия, Афганистан, мъртвата пустиня Такламакан, Шумер, Индия, Памир и къде ли не още, където впрочем все още живеят хора, наричащи себе си българи или потомци на българи! Пита се – ако ние следваме тези принципи, къде трябва да изпратим древното племе на българите? Логиката на ционизма е абсолютно същата!

дедите си, в които живеят чужди хора или са разрушени, се превръща в далечна химера.

На 28 май 1964 г. в Кайро арабските държавни глави по инициатива на египетския президент Насър създават Организацията за освобождение на Палестина (ООП). Подобно на други създадени “отгоре” арабски организации през първите си години тя остава формално образувание без ясно определени функции. Обаче наред с нея и независимо от нея активно започва да действа една нова, създадена от самите палестинци, съпротивителна организация под названието Ал-Фатах⁷, която през нощта на 31 декември 1964 срещу 1 януари 1965 г. провежда първата военна палестинска акция на територията на Израел, което се смята за начало на палестинската въоръжена борба. Неин лидер става младият палестински инженер Ясер Арафат.

Новото арабско поражение през шестдневната война през 1967 г. и окупирането от страна на Израел на цялата територия на предполагаемата арабска държава довежда палестинските араби до нова трагедия и палестинският проблем придобива нови очертания. Хиляди палестински семейства, емигрирали преди това в териториите на предполагаемата палестинска държава, са принудени повторно да емигрират. Заедно с тях бягат и коренни палестинци от същите територии. Известна част от тях все пак остават в окупираните земи. Израел започва отново да конфискува палестински земи, да изгражда еврейски селища по цялата новоокупирана територия и да заселва част от своето население или да препраща нови имигранти в тези селища. Същевременно в палестинските лагери спонтанно и стихийно започват да възникват нови съпротивителни организации – Народен фронт за освобождение на Палестина, Демократичен фронт за освобождение на Палестина и т.н., които обединяват усилията си под сянката на формалната дотогава ООП, изпълвайки я с реално съдържание. Формирането на палестинската съпротива като главен фактор на борбата на палестинския народ за самоопределение се осъществява чрез решителна промяна в следвания дотогава формален подход към този проблем и към нея самата от страна на самите арабски държави. Разграничавайки се от подчиненото си положение по отношение на основните арабски държави, ООП обявява въоръжената борба за основно средство за освобождаването на “цяла Палестина”, а Ал-Фатах, най-мощната ѝ организация, призовава към унищожаването на Израел като “чиста” еврейска държава и към създаване на нейно място на демократична двунационална държава, в която араби и евреи да живеят

⁷ Съкратено от арабското Движение за освобождение на Палестина.

заедно на равнопавна основа. В отделни моменти отчаяното палестинско движение приема форми на открит тероризъм, засягащ не само Израел, но и излизащ извън границите на региона. “След фазата палестинците да се превършат в бежанци настъпва фазата бежанците да се превърнат в палестинци” – отбелязва съветският учен-арабист и политик Евгений Примаков.

Близкоизточната война през 1973 г. промени позициите на Европа към ООП. За това спомагат решенията на XII сесия на палестинския парламент (юни 1974 г.), която се изказва не само за военни, но и за мирни средства за решаване на конфликта и изразява готовност да се създаде палестинска държава “върху каквато и да е част освободена палестинска територия”. Това е косвено признание, че в Палестина може да съществува и “неосвободена” територия. А международната общност признава ООП като единствен законен представител на арабския народ на Палестина. През ноември 1975 г. Арафат е поканен да произнесе реч в ООН. Той излиза на трибуната със запасан пистолет и с маслинова клонка в ръка като символи на палестинската безизходица.

Няма да говорим за последвалите перипетии на палестинския проблем, преминали през Кемп-Дейвидския мирен договор от 1978 г. между Египет и Израел, Мадридската конференция от 1980 г., ливанската гражданска война, сирийско-палестинския сблъсък, въстанието на окупираните територии “интифада”⁸ и т.н.

Извънредната XIX сесия на палестинския парламент провъзгласи на 12 ноември 1988 г. в Алжир независимостта на новата Държава Палестина със столица Ерусалим и обявяви готовността ѝ мирно да съжителства със своите съседи (което е фактическо признаване на Израел като държава), осъжда тероризма, настоява за реализиране на законните права на палестинците, за палестинско самоопределение на Западния бряг и в Газа, признава правото на всички народи в района на независимост и сигурност. Разбира се, това е все още една формална крачка, повече пожелание, отколкото реалност.

Защо обаче бе нужна тази дълга разходка из историята? Когато се започне разговор с израелски политици и дори с обикновени израелци за палестинския въпрос, те избягват тези първоначални факти, защото това било “минала история”, сякаш не са много по-минала история еврейските държави от преди 2000 години. Те говорят за “сегашните реалности”, за “палестинския тероризъм”, за самоубийците терористи. И сякаш не разбират, че това са само външните прояви,

⁸ Интифада – бунт, въстание.

върхът на айсберга, че причините за цялата нестабилност в Палестина и в самия Израел се крият именно в нерешаването на палестинския въпрос, основна вина за което носи Израел, и че докато той не бъде решен, тази държава постоянно ще рискува собственото си бъдеще.

Но се появява и новият фактор. Сред палестинците, изолирани и отчаяни от липсата на решение на жизнения им проблем, възникват нови, съперничащи си с ООП и Ал-Фатах групировки, оспорващи мирните стъпки на Арафат. Начело на редица от тях застават религиозни ислямистки екстремистки лидери, които, предимно под иранско влияние, използват религиозния фактор на арабското самосъзнание и се обявяват изцяло срещу опитите да бъде наложено мирно решение чрез преговори и признаване на Израел като държава. Исторически факт е, че при създаването на най-мощната и най-организирана сред тях организация Хамас⁹ израелските власти са си затворили очите, като по този начин е направен опит тя да стане съперник и опонент на ООП. Това наистина става, но скоро организацията се изплъзва изпод израелския контрол и нейното ръководство се преориентира изцяло като ислямистка организация, действаща най-активно срещу Израел с методите на терора, използвайки дълбокото религиозно чувство, присъщо на повечето мюсюлмани и отчаянието от нерешаването на палестинския проблем. Официално обявената дългосрочна цел на Хамас е унищожаване на Израел и образуване на мястото му на ислямска теократична държава върху цяла Палестина “от Йордания до Средиземно море”¹⁰, която да бъде център на ислямския свят. Краткосрочната цел е изтеглянето на Израел от окупираните през 1967 г. арабски територии. Не е тайна, че се финансира от Иран, някои палестински емигранти и отчасти от Саудитска Арабия и други арабски държави. Призната е за терористична организация от САЩ, Израел, Канада, ЕС и Япония, забранена е в Йордания, Австралия и Великобритания.

Възниква и сходната ѝ организация Ислямски джихад¹¹, която следва същата тактика. Тези сили се стараят при всеки опит за намиране

⁹ Съкратено от арабското Движение на ислямско освобождение. Хамас е палестинско фундаменталистко ислямистко движение, което много страни смятат за терористично. Създадено е в Газа на 14 декември 1987 г. след избухването на първата палестинска интифада от радикално настроени активисти на най-голямата ислямистка организация в Света – Мюсюлманските братя.

¹⁰ Очевидно изразът е реминисценция на ционисткия лозунг за “Велик Израел от Нил до Ефрат”.

¹¹ Джихад – кораническо: борба за самоусъвършенстване, война в защита на ислямската религия.

на някаква, макар и минимална крачка, към мир, която не отговаря на техните възгледи за “цялостно освобождение” на Палестина и създаване там на ислямски режим, т.е. за унищожаване на израелската държава, да го взривят с поредната провокация – обикновено взрив на някой фанатичен “камикадзе”, причиняващ жертви предимно сред мирното израелско население и ответен силов удар срещу мирни палестинци от страна на израелските власти. След появата и разрастването на влиянието им, вкл. сред кръгове, доскоро верни на крайните лозунги на ООП и смятащи новата тенденция за предателство и отстъпление от тях, Арафат вече не е единственият всепризнат лидер, неговата дума не се приема безспорно, напротив, много негови действия се критикуват. Притиснат от всички страни, изоставен от съюзниците си в Москва, Арафат търси пряк диалог с Тел Авив и го намира с американско посредничество.

На 10 септември 1993 г. светът е изненадан от неочаквана вест. Оказва се, че в условия на пълна секретност в Осло, Норвегия, при официалното посредничество на норвежките власти (а неофициално и на Вашингтон) от дълго време отговорни делегации на Израел и ООП са водили преговори и са постигнали споразумение. Практически с него се слага началото на “палестинската автономия” в окупираните арабски земи. ООП се задължава да отмени крайните лозунги за унищожаването на Израел от своята програма, а Израел за пръв път признава термина “арабски народ на Палестина”. Декларацията предвижда петгодишен преходен период, като след това трябва се проведат свободни и демократични избори за палестинска власт. Предвижда се въпросите, свързани с Ерусалим (за който ООП също претендира да е столица и на арабската държава), с бежанците, т.е. палестинците, живеещи извън окупираните територии, и с израелските селища в окупираните арабски територии да бъдат обсъждани след три години. Светът вижда, че американско-израелският стремеж за налагане на двустранни преговори между Израел и неговите противници се е увенчал с успех. Палестинци и израелци са заставени да преговарят пряко помежду си, само с дискретно американско посредничество. На 1 юли 1994 г. Ясер Арафат се завръща след половинвековно изгнание в родната си Газа, посрещнат тържествено от местните палестинци. Той установява своята шабквартира в Газа, но често пътува до Западния бряг, където в гр. Рамалла има втора резиденция. Още на 12 октомври 1993 г. той е избран от Палестинския национален съвет (ПНС) за президент на Палестинската автономия. Същевременно обаче някои мюсюлмански проповедници фанатици го критикуват яростно в отстъпчивост и поощряват провеждането на антиизраелски самоубийствени атентати,

които пречат на мирния процес и стават оправдание за жестоките израелски контраакции. Палестинският лидер вече не е в състояние да овладее съпротивата.

Връщането на Арафат в Палестина бележи нов момент в палестинското движение. По-рано Арафат е лидер на съпротивителна организация, чийто център се намира извън Палестина, т.е. лидер на онези няколко милиона “външни” палестинци, които живеят като изгнаници извън родината си. Споразуменията от Осло не третират съдбата на тези нещастници, въпросът за “паспортите от Осло” не засяга тази огромна група, която от десетилетия живее като бежанци и която носи основната тежест и жертви от въоръжената борба. Арафат влиза в Газа като победител, но от този момент тези палестинци сякаш остават в периферията на неговите интереси. Той просто вече е лидер на палестинците предимно в окупираните територии. На 29 август 1994 г. ООП и Израел постигат споразумение за предварително предаване на властта в окупираните територии на палестинските власти, т.е. за даване на реална автономия на тези райони. Израел още не говори за палестинска държава, но събитията вървят усилено в тази посока, въпреки силната опозиция на десните и религиозните сили и партии в самия Израел, довели в крайна сметка до убийството на премиера Рабин от еврейски екстремист. На 20 януари 1996 г. на територията на Палестинската автономия са проведени избори за президент и за Палестински национален съвет. Арафат е избран за първи президент на Палестинската национална автономия. На 21 април 1996 г., за пръв път от създаването си през 1964 г., ПНС провежда своята XXI сесия на палестинска земя – в Газа. Лозунгът за унищожаването на Израел отпада от палестинската програма. На 1 май с.г. Арафат е приет с почести като държавен глава от американския президент Клинтън, който сам прави специални посещения в региона. Впоследствие той приема многократно лидерите на Израел и ООП. Шефовете на външнополитическите ведомства на САЩ и Русия Олбрайт и Примаков дори изготвят проект за календарен план за изтеглянето на израелските войски от окупираните територии – т.нар. пътна карта.

През този период в Тел Авив се ражда идеята за “стената”, т.е. за изграждане на стена между все още окупираната Палестинска автономия и Израел под предлог да не се допуска палестински терористи да влизат на израелска територия. Започва и реализирането на тази идея, което предизвиква взрив от негодувание сред палестинците и сред световното обществено мнение, което още помни печалните резултати от изграждането на Берлинската стена. Очертаната стена отнема почти половината от територията на Западния бряг, т.е. на

територията на Автономията, на бъдещата палестинска държава. Продължава изграждането на нови еврейски селища в тези земи. Израелско-палестинските отношения отново започват да се ожесточават. Извънредната специална сесия на ООН приема резолюция за “незаконните израелски актове в окупирания Източен Ерусалим и окупираните арабски територии”, в която се осъждат израелските действия. Избухва палестинската “интифада”, но скоро неин основен движещ фактор стават религиозните фанатици ислямисти от Хамас и Ислямски джихад, над които Арафат няма нито власт, нито влияние. Демонстрантите вече издигат лозунги не само и не толкова срещу израелската окупация, а срещу него и мирната му политика, която се квалифицира като предателска. В интифадата вземат връх фанатични ислямистки елементи, склонни към тероризъм. Тя излиза от рамките на мирния диалог и отново се превръща в кървава драма. Ежедневни стават самовзривяванията на отчаяни палестинци, които вземат десетки израелски мирни жертви, а три пъти повече невинни палестинци стават жертва на израелските военни контраакции, вкл. срещу мирни обекти. Силите са твърде неравни.

Безотговорните терористични действия на палестински самоубийци от Хамас и Ислямски джихад, подпомагани от сходната им по идеология ливанска ислямистка партия Хизбуллах¹², в резултат на които загиват множество израелски, а и арабски граждани, довеждат до промяна в общественото мнение в Израел във вреда на мирния процес. В израелската върхушка връх вземат крайните екстремисти начело с “твърдия” генерал Шарон. Неговото идване на власт на 6 февруари 2001 г. спира за известен период този процес. Той дава да се разбере, че ще продължи още по-интензивно да практикува методите на държавния тероризъм чрез изтезания, “целенасочени убийства”, унижения и гладна смърт на палестинците, блокади под израелски огън, разрушаване на домове. Тези действия дават простор за изява на ислямистите, които отговарят с нови самоубийствени терористични актове. Взаимният терор достига мащаба на гражданска война. На всеки израелски удар палестинците отговарят с акция на поредния камикадзе. На практика цялата битка се превръща в “терор срещу терора, контратерор срещу контратерора”, в която е твърде трудно да се определи кой има повече право. Факт е обаче, че загиналите палестинци са неколkokратно повече от загиналите израелци, че и от двете страни много от жертвите са жени и деца. Арафат е блокиран в Рамалла, забранено му е да излиза извън стените на малката си резиденция, да пътува из автономните територии,

¹² Хизбуллах – Партия на Аллах.

на които уж е президент. Той е само един символ, не повече! Все пак за Клинтън отслабналият физически и умствено Арафат през това време е най-приемливата фигура за преговори, Вашингтон справедливо се бои, че той може да бъде изместен от друга, по-радикална личност или да се разшири дейността на непокорните ислямистки организации. А през декември 1994 г. Арафат умира в една парижка болница. Причините за смъртта му не са оповестени, палестинците смятат, че той е отровен. За президент на Палестинската автономия е избран един от видните дейци на Ал-Фатах – бившият палестински премиер и активен участник в преговорите с Израел Махмуд Аббас, смятан за привърженик, но и опонент на Арафат. Той има достатъчно боен и организационен опит, но се старее да успокои ситуацията. Едностранно той поема задължението да спре самоубийствените акции, макар те да не са прекратени изцяло поради това, че той няма власт над непокорните ислямистки организации. През май 2005 г. и Аббас прави посещение във Вашингтон. Очевидно е достигнато някакво споразумение, което е наистина реалистично – Израел да се изтегли от по-голямата част на Западния бряг и Газа, като това изтегляне се свърже с ликвидирането на еврейските селища в тези територии.

Тази акция започва да се реализира едностранно, без предварителни преговори с палестинските власти, от Шарон през лятото на 2005 г. Той е принуден да отстъпи под американския натиск и не се церемони със заселниците, макар че лично носи вина те да са в територията на Газа. Заселниците, поощрявани доскоро лично от него и от ционистки екстремистки организации да се заселват в арабските земи, са изтласкани от района на Газа със силата на израелската армия, въпреки съпротивата им, в територията на Израел от 1967 г. Върху тях се стоварва нова трагедия, режисирана с десетилетия от собствените им лидери. Същевременно Шарон обявява, че няма намерение да отстъпи от Западния бряг, където ще се увековечи една автономна власт на палестинците, които да бъдат третираны там като национално малцинство. Това означава, че за Шарон палестинската държава, ако може тя да се нарече такава, ще бъде ограничена само от ивицата Газа. Обаче на Газа се гледа винаги като на извор на палестинска съпротива и поради това всички нейни граници са поставени под едностранния контрол на Израел. Въпреки че през януари 2006 г. Шарон внезапно получава мозъчен инсулт и в Израел настъпва период на политическа нестабилност, Газа остава блокирана по суша, въздух и море, всичките ѝ външни контакти са под израелски контрол. В отговор на блокадата Хамас започва редовно да обстрелва с ракети израелски селища. Те са съчетани с провокативни действия от страна на Хизбуллах в Ливан,

довели до ожесточени боеве в Южен Ливан, в резултат на които загиват десетки мирни ливанци.

Формално Газа става независима територия, но блокирана отвсякъде от Израел. Трябва да се има предвид, че нейната икономиката не е получила практически никакъв съществен ръст след 1948 г., а след 1967 г. е тотално интегрирана към израелския пазар, от който е изцяло зависима. Основният експортен “продукт” е евтината неквалифицирана работна сила, която ежедневно е “продавана” на Израел – в строителството и в селското стопанство. Под претекст за сигурност през последните години Израел затваря многократно границите си с Газа, което води до пълен икономически хаос в ивицата. Управлението на палестинците се опитва да създава по изкуствен начин работа за населението на базата на международната помощ, особено в областта на вътрешната сигурност. Въпреки това безработицата е около 60% от работоспособното население. Твърди се, че в района има богати газови находища, но те не могат да бъдат експлоатирани при сегашната обстановка.

Хамас побеждава в парламентарните палестински избори през 2006 г. Това е изненада за самия Израел, който вижда в негово лице само оръжие за натиск срещу Ал-Фатах, но и за ръководството на Ал-Фатах, чийто монопол във властта в автономните територии е безразделен. Очевидно Израел е повторил грешките, които прави Буш в Афганистан, където американците създават Бен Ладен, и в Ирак, където се проваля в изграждането на една модерна демократична държава – тотално подценяваният религиозен фактор в Палестина започва да играе водеща роля за сметка на умерената линия на ООП и нейния лидер Махмуд Аббас. За отбелязване е, че тази победа е предшествана от планираното от Мосад убийство на слепия парализиран шейх Ясин, който се смята за духовен създател и вожд на Хамас и очевидно това убийство е една от причините Хамас да победи. В новия 132-местен парламент 74 души са от Хамас, а само 45 – от Ал-Фатах на Аббас. Очевидно нетърпението на избирателите и недоволството от бавните крачки на президента по отношение на Израел, оценявани от обществеността като нерешителност, надделяват.

Все пак, макар и формално погледнато, резултатът от изборите в Палестинската автономия е напълно демократичен. Поради това твърде парадоксално звучат решенията на САЩ и Евросъюза да прекратят помощта си за Палестина (няколко милиарда годишно). САЩ забраняват всякакви финансови операции с палестинските власти. Предлогът е, че Хамас не се е отказал от терористичните си методи на борба и не признава правото на Израел на съществуване. Франция дори отказва да издаде визи на палестински министри, макар те да са поканени от ЕС. Израел също прекратява превежданите дотогава средства за палестинската администрация (50 млн. долара). В същото време ЕС и Вашингтон се

ограничават само с плахи призиви към Израел да прекрати военните действия и извънсъдебните убийства на палестински лидери, строителството на еврейски селища в окупираните територии и изграждането на разделителната стена, която оставя значителни територии от бъдещата палестинска държава в рамките на новото разширяване на Израел. Тел Авив въобще не реагира на тези искания.

В тези избори Хамас показва, че редиците му са сплотени за разлика от множеството противоречиви организации, обединени в ООП. Популярността на Хамас в Газа се обяснява и със създадената система за социално обслужване сред местното население, а също и от силно въздействащите актове на самоубийствени атентати по места, където се събира израелско население, както и с обстрелването на израелските пътища и градове с миномети, ракети и леко стрелково оръжие. Освен това в неговите лозунги личи волята му да се бори с корупцията – основно обвинение срещу лидерите на Ал-Фатах. Хамас привлича гласове и от умерените сили и се стреми да се покаже като конструктивна сила, която от една страна е за въоръжена борба с Израел, но от друга не изключва преговори с него. В същото време Ал-Фатах излиза на изборите разцепена между традиционните си лидери, дошли от чужбина с Арафат, и младите, в мнозинството си от Газа и Западния бряг, възглавявани от Маруан Баргути, което е отражение на задълбочаващото се противоречие между интересите на “външни” и “вътрешни” палестинци.

Дори без да изчакат официалното обявяване на резултатите, екстремистите от Хамас изгонват в Рамалла – Западния бряг и от зданието на парламента привържениците на Ал-Фатах и забиват върху него зеленото знаме на исляма. Макар да са изтласкани оттам от правителството на Ал-Фатах, то подава оставка. През март 2006 г. Аббас е принуден да даде премиерския пост на един от лидерите на Хамас – Исмаил Ханиа. След победата тяхната основна цел е да демонстрират, че не са терористи, а легитимна власт на автономията. Ал-Фатах отказва да влезе в правителството на националното единство и изразява намерение да остане конструктивна опозиция. И тъй като програмата на Хамас предполага унищожаване на Израел, новото ръководство отказва да признае всички подписани по-рано палестинско-израелски споразумения и да се разоръжи. Тази крайна позиция е смекчена впоследствие от новия премиер, който заявява, че ще се придържа само към онези споразумения с Израел, които “отговарят на интересите на палестинския народ”, т.е. онези, които гарантират създаване на палестинска държава в рамките на 1967 г. със столица Ерусалим и споразуменията за освобождаване на палестинските затворници.

Така Хамас се оказва в конфронтация с Ал-Фатах, продължава да обстрелва от Газа израелската територия и дори отвлича един израелски

войник, чиято съдба до днес е неизвестна. През юли 2006 г. Израел предприема огромна – трета по ред – акция срещу Газа за унищожаване на силите на Хамас, но нейните резултати са твърде ограничени. Дейността на Хамас се съсредоточава в района на Газа, където неговите сили поемат по военен път изцяло властта и обявяват, че именно там ще създадат своята мюсюлманска държава. Аббас е принуден да разпусне правителството, въвежда върху територията на автономията извънредно положение и поема цялата власт в ръцете си. В избухналите остри кръвопролитни сблъсъци Хамас запазва позициите си в Газа, а Ал-Фатах – на Западния бряг. По такъв начин Палестинската автономия се разцепва на две враждебни една на друга половини.

Когато Хамас поема властта със сила на 15 юни 2007 г., Израел затваря всички гранични пропускателни пунктове, а това спира доставките на гориво и храни, идващи от Израел, който е единствен доставчик на ивицата. Броят на камионите с доставки пада от 250 на 45 дневно. От 3600 малки и средни фабрики работят само 195, в които са заети само 1750 души вместо предишните 35 000. Летището в Газа, построено след споразуменията в Осло, е изорано от израелските трактори. Районът е заплашен от хуманитарна катастрофа.

А израелските рейдове над Газа и Западния бряг стават постоянна практика. Още на 7 септември 2001 г. през нощта командването на палестинската полиция в Газа е бомбардирано от израелски хеликоптери. На 8 март 2002 г. палестинците водят ожесточени битки в Рамалла, в резултат на които резиденцията на Арафат е разрушена. Следват няколко израелски рейда – на 8-10 юни, 21 август и 6 септември 2003 г., 28 януари и 22 март 2004 г. (убит е лидерът на Хамас, сакатият сляп шейх Ахмад Ясин); следва известно затишие, последвано от местните избори на 17 август, спечелени от Хамас, и изтеглянето на Израел от Газа на 17 август 2005 г.

През октомври 2007 г. Израел обявява сектора Газа за “враждебна държавна формация” и му налага частична икономическа блокада, лишавайки го периодически от електроенергия, горива, храни и т.н. В някои райони настъпва глад, потокът от бежанци се насочва към Египет, което заставя египетските власти да затворят бариерите, охранявани от израелци. Политическата обстановка в Газа става крайно нестабилна. От 17 януари 2008 г. Израел налага тотална блокада на ивицата. Липсата на горива блокира доставките на вода. Липсват елементарни лекарства, в болниците без помощ умират десетки деца. През февруари се възобновяват военните бомбардировки, които продължават до 3 март. И накрая, през юни 2008 г. – очакваното половингодишно примирие, но и то периодически нарушавано ту от едната, ту от другата страна – хора на МОСАД убиват един лидер на Ислямски джихад на Западния бряг, в резултат на което обстрелът с ракети от Газа срещу израелските територии

се възобновява. Израел отговаря с нови икономически санкции, затваря изцяло пътищата за търговски и хуманитарни превози.

Срокът на примирието изтича на 19 декември 2007 г., но още на 4 ноември 2008 г. израелската армия навлиза на палестинска територия под предлог да разруши един тунел към границата с Египет, който служел за контрабанда на оръжие. На 19 декември Израел официално отказва да снесе блокадата на Газа, като в същото време доста лицемерно заявява готовността си да продължи срока на примирието. Хамас възприема това като негов край и въпреки призивите на световната общественост обявява, че прекратява "затишието", отново засилвайки твърде неефикасния обстрел с ракети и минометни снаряди на израелската територия. Той заявява, че обстрелът ще бъде прекратен, когато бъде снета задушавачата Газа блокада. Последващите събития показват, че Тел Авив дълго се е готвил именно за подобен отказ, за да го използва като нов предлог за тотално нападение срещу Газа. На 27 декември Израел започва своята нова операция, наречена от неговото командване "Втвърдено олово", а от палестинците "Кланицата на черната събота". Това са масови въздушни бомбардировки над гъстонаселения град, съчетани с интензивна стрелба от танкове и артилерия, които формално са разположени извън палестинска територия. Официално обявената цел е тотално унищожаване на инфраструктурата на Хамас и прекратяване на ракетните обстрели. Точността на ударите показва, че всичко е предварително подготвено и че израелското разузнаване не си е губило времето – ударени са домове на палестински лидери и учреждения на Хамас. Абсолютно целенасочено се бомбардират и граждански обекти – училища, болници, джамии, пазари, където жертвите са жени и деца. Това е част от психологическата война срещу палестинците. А и времето на нападението е избрано неслучайно. Светът, основните световни институции са в коледни и новогодишни празници и не са в състояние да реагират веднага, във Вашингтон очакват новия президент. Русия е заета с последиците на войната с Грузия и усиливащото се напрежение в отношенията с Украйна.

Воюващите страни неколккратно отказват да спрат огъня. На излизане от Елисейския дворец израелската външна министърка заявява, че "хуманитарната ситуация в Газа е такава, каквато трябва да бъде". На 8 януари Съветът за сигурност на ООН призовава за "незабавно спиране на огъня", но никой не отговаря на призива. Макар че периодически Израел "разрешава" 2-3 часови "хуманитарни" спирания на огъня, те са крайно недостатъчни, още повече, че израелският огън се насочва и към конвоите на ООН, носещи помощ за населението в Газа.

В същото време светът е разтърсен от манифестации срещу израелските действия. За отбелязване е, че България е единствената страна,

чиито власти не разрешават подобни манифестации да минат пред изключително силно охраняваното израелско посолство.

Общо в резултат на повече от триседмичните битки, които струват на палестинците над 1200 жертви, повечето жени и деца, срещу не повече от 15 жертви от израелска страна, сиреч, за един убит израелски са дадени почти сто мирни палестински живота, Израел и Хамас на 20 януари най-после се обявяват за прекратяване на огъня и започват да се изтеглят от ивицата Газа, без обаче да обявят крайните срокове за това изтегляне. В Тел Авив твърде самодоволно подчертават, че целите на атаката им са изпълнени и частите на Хамас са физически изтребени. С не по-малко тържествен тон Хамас обявява събитието за “велика своя победа”, но че военните жертви от палестинска страна са само 45 души, а останалите са мирно население.

На арабската икономическа среща в Кувейт през м. януари т.г. президентът Аббас призовава Хамас в Египет незабавно да се започнат преговори за национално помирение и за сформирание на правителство на националното единство, което да отвори пътя за провеждане на едновременни президентски и парламентарни избори. Той се обявява за незабавно снемане на израелската блокада на ивицата Газа, за отваряне на контролно-пропускателните пунктове по границите на тази палестинска територия и за възстановяване на града след опустошителната израелска офанзива.

Генералният секретар на ООН Бан Ки Мун призовава лидерите на Израел и Хамас да подкрепят опитите на Аббас за възстановяване на единството между Западния бряг и Газа. “Не можем да възстановим Газа без палестинско обединение!” – подчертава той и изтъква, че то трябва да се реализира под ръководството на президента Аббас. Подобен призив отправя и египетският президент Мубарак. Същевременно сирийският президент Б. Асад, чиято страна е обвинявана, че подкрепя Хамас (някои от чиито лидери живеят спокойно в Дамаск по време на събитията), отбелязва, че прекратяването на огъня в Газа не означава прекратяване на насилието, че израелската блокада не е прекратена, израелските войски си остават в анклава, а планове на Израел по отношение на арабите така и не са се променили. Кралят на Саудитска Арабия Абдуллах обявява, че страната му ще отпусне един милиард долара за възстановяване на Газа, а Катар обещава 250 млн. долара. Създава се специален фонд за възстановяване на палестинската територия. От своя страна в Брюксел е обявено възстановяването на хуманитарната помощ на ЕС за Газа.

Настоящата статия разглежда развоя на събитията до към края на м. януари. Възможно е докато броят на нашето списание излезе от печат да настъпят нови промени, които ще анализираме в бъдеще.